

Rama IX Art Museum Foundation

นิทรรศการศิลปะกรรมเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 5 ธันวาคม 2542

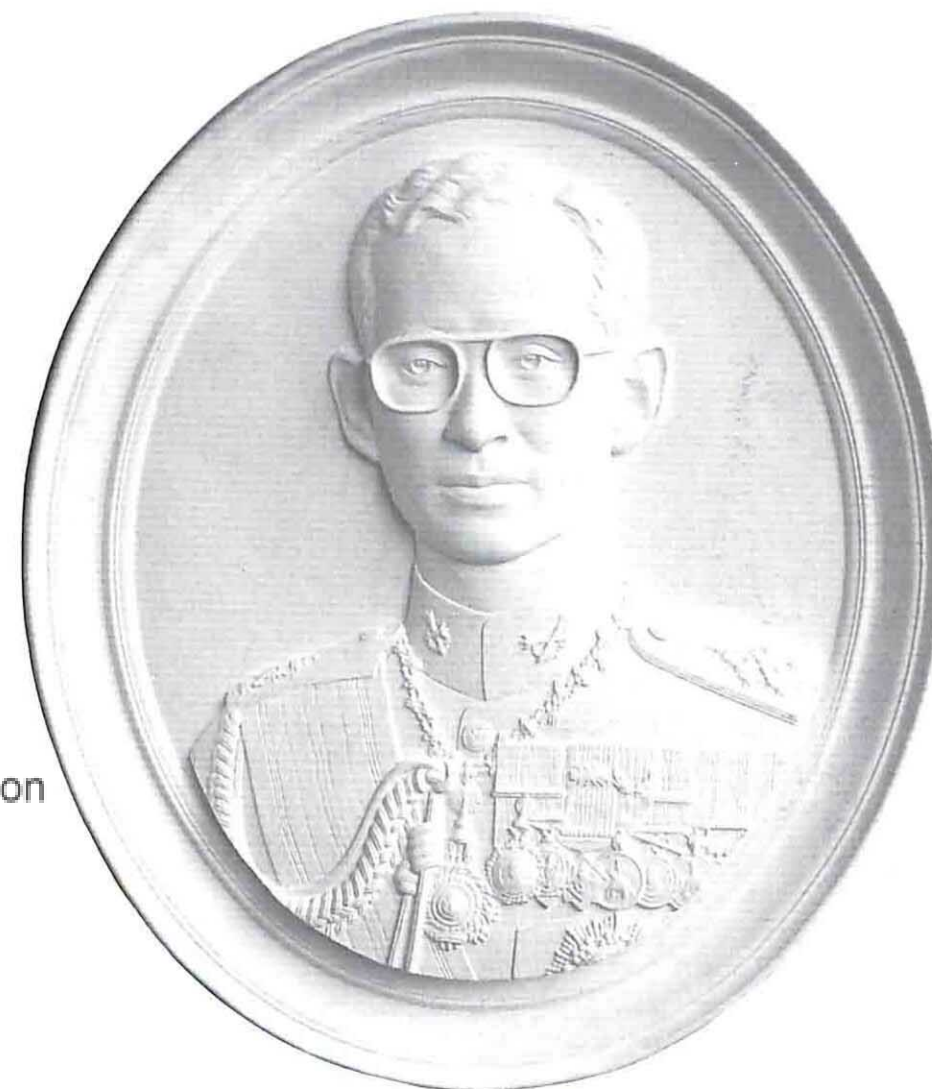
โดย สมาคมศิษย์เก่าศิลปศึกษา - ช่างศิลป์

Art Exhibition in Auspicious for Commemoration of
His Majesty The King's Sixth Cycle Birthday Anniversary

by The College of Fine Arts Alumni Association

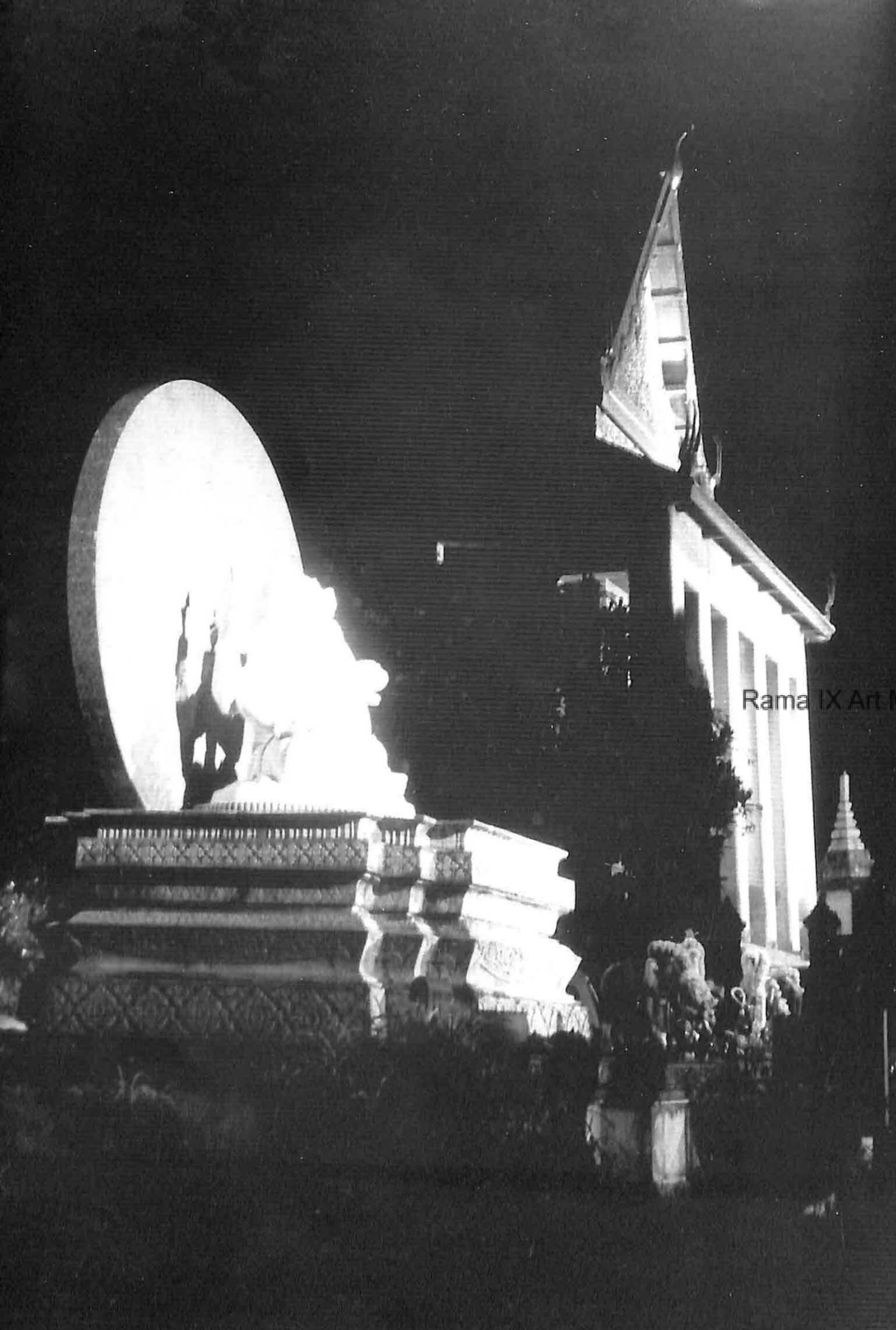
B-CAT-1-0608
ERO-0665-06-1999

Rama IX Art Museum Foundation

นิทรรศการศิลปกรรมเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 5 ธันวาคม 2542
ณ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หอศิลป์ ถนนเจ้าฟ้า กรุงเทพฯ
วันที่ 9 - 30 มิถุนายน 2542 เวลา 09.00 น. - 16.00 น.
(เว้นวันจันทร์, วันอังคาร และวันหยุดนักขัตฤกษ์)

Art Exhibition in Auspicious for Commemoration of
His Majesty The King's Sixth Cycle Birthday Anniversary 5 December 1999
at the National Gallery, Chao-Fa Road, Bangkok
on June 9 - 30, 1999 at 9.00 a.m. - 4.00 p.m.
(Except Monday, Tuesday and National Holidays)

สารจาก

นิคม บุญตะตาด:

อธิบดีกรมศิลปากร

นายกสมาคมศิษย์เก่าศิลปศึกษา ข่างศิลป์

ฉบับ เนื่องมาจากพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ครบ 6 รอบของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช ในปีพุทธศักราช 2542 นี้ สมาคมศิษย์เก่าศิลปศึกษา - ข่างศิลป์ของสถาบันศิลปะในสังกัดกรมศิลปากร ได้ตระหนักถึงความสำคัญในพระราชกรณียกิจด้านศิลปะของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นอย่างยิ่ง พระองค์ทรงมีคุณูปการอันยิ่งใหญ่ต่อวงการศิลปะของชาติ โดยทรงให้การสนับสนุนส่งเสริมศิลปะอย่างจริงจัง ได้ทรงเสด็จมาเปิดนิทรรศการศิลปกรรมแห่งชาติ และทรงพระราชทานรางวัลแก่ศิลปินผู้ชนะการประกวดศิลปกรรมหลายครั้ง ตั้งแต่การแสดงผลงานศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 13 เป็นต้นมา และที่เป็นพิเศษและสำคัญยิ่งก็คือ พระองค์ทรงสร้างลัทธิศิลปะงานจิตรกรรมด้วยพระองค์เอง และเป็นพระมหากษัตริย์คุณเป็นล้นพ้นที่ทรงพระราชทานภาพเขียนฝีพระหัตถ์ เข้าร่วมแสดงในนิทรรศการศิลปกรรมแห่งชาติด้วย ซึ่งผลงานของพระองค์ท่านได้รับการสรรเสริญ ยกย่อง ในพระปรีชาสามารถด้านศิลปะจากสังคม ทั้งนักปราชญ์ด้านศิลปะ ครู - อาจารย์ ศิลปิน และพลกนิกรอย่างสูงยิ่ง

ด้วยน้ำพระทัยที่ทรงเปี่ยมหวังจะให้การศิลปะ และศิลปกรรมของชาติ เจริญก้าวหน้าทัดเทียมกับนานาชาติอารยประเทศทั้งหลายในโลก พระองค์จึงทรงก้าวนำเพื่อผลให้สังคม ประชาชน นิสิต นักศึกษา ได้ตื่นตัวและเล็งเห็นความสำคัญของศิลปะ ในการพัฒนาประเทศอันเป็นสิ่งแวดล้อมให้เห็นถึงศักดิ์ศรีและวัฒนธรรมอันได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่ศิวิไลซ์แล้ว ด้วยเดชพระบารมี จึงทำให้วงการศิลปะและศิลปกรรมของชาติเจริญรุดหน้าเป็นลำดับมา ประชาชนไทยได้ตระหนักอย่างกว้างขวาง มีความเคลื่อนไหวก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านการศึกษาศิลปะที่ได้เจริญแพร่หลายทั่วไป มีสถาบันการศึกษาศิลปะเกิดขึ้นอย่างมากมาย มหาวิทยาลัยหลายแห่งทั่วประเทศเปิดสอนศิลปะอย่างจริงจัง รัฐบาลให้ความสนใจและสนับสนุนเป็นอย่างดี มีการจัดตั้งหอศิลปะกระจายไปในทุกภูมิภาค มีการจัดนิทรรศการศิลปะเผยแพร่ทั้งในกรุงเทพมหานคร และหัวเมืองในชนบท ภาคเอกชนได้ให้การสนับสนุนอย่างเป็นรูปธรรมมีการจัดประกวดศิลปกรรม เพื่อการพัฒนาคุณภาพของศิลปะเกิดขึ้นอย่างมากมาย ศิลปินและนักศึกษาศิลปะได้ใช้เวทีต่าง ๆ เหล่านี้ สร้างสรรค์ศิลปะอันเป็นผลให้เกิดการพัฒนามาตรฐานคุณภาพอย่างเป็นระบบ ทำให้ศิลปินไทยชนะการประกวดศิลปกรรมในระดับนานาชาติ หลายต่อหลายครั้งเป็นประจำเสมอมา ช่วยสร้างสีสันและแต่งเติมหน้าตาของประเทศให้สวยงามเป็นศรีสง่าอยู่ในสังคมโลกปัจจุบันนี้

ด้วยสำนึกในพระมหากษัตริย์คุณ พระเดชและพระบารมีอันใหญ่หลวง ต่อวงการศิลปะของชาติ สมาคมศิษย์เก่าศิลปศึกษา - ข่างศิลป์ ซึ่งเป็นสมาคมที่อยู่ในแวดวงและเกี่ยวพันกับวงการศิลปะของชาติ จึงได้ขอพระราชทานอัญเชิญภาพฝีพระหัตถ์และได้เชิญชวนศิลปินอาวุโสที่มีชื่อเสียง ศิษย์เก่าโรงเรียนศิลปศึกษาเตรียมมหาวิทยาลัยศิลปากร ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนเป็นวิทยาลัยช่างศิลป์ ตลอดจนศิษย์เก่าและคณาจารย์ของวิทยาลัยช่างศิลป์ทุกแห่ง ให้ส่งผลงานศิลปะมาจัดนิทรรศการศิลปกรรมเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ในปีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษาครบ 6 รอบขึ้น เพื่อเป็นการจัดกิจกรรมสนับสนุนส่งเสริมความก้าวหน้าในการสร้างสรรค์ศิลปะของศิลปินไทย และเพื่อน้อมเกล้าถวายความจงรักภักดี แด่องค์เอกอัครศิลปินของชาติ

6 มิถุนายน 2542

Rama IX Art Museum Foundation

ศิลปะ: เป็นสิ่งที่ให้คุณประโยชน์แก่มวลมนุษย์ในด้านจิตใจ แสดงออกซึ่งความงามและความรู้สึกที่ละเอียดอ่อนประณีต จึงมีการให้การศึกษาวิชานี้ ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา เป็นพื้นฐานเบื้องต้น และต่อมาในระดับอาชีว จนถึงระดับอุดมศึกษา

สมาคมศิษย์เก่า “ศิลปศึกษา - ช่างศิลป์” มีสมาชิกเป็นศิษย์ของโรงเรียนศิลปศึกษา (เตรียมมหาวิทยาลัยศิลปากร) ซึ่งก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2495 ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น “โรงเรียนช่างศิลป์” ในปีพ.ศ. 2504 และเป็น “วิทยาลัยช่างศิลป์” สังกัดกรมศิลปากร ตั้งแต่ พ.ศ. 2518 จนถึงปัจจุบัน สถาบันการศึกษาศิลปะอันมีเกียรติแห่งนี้ ได้ผลิตศิษย์ที่มีคุณภาพไว้เป็นจำนวนมาก ได้เจริญเติบโตสร้างคุณประโยชน์แก่วงการศิลปะและสังคม

การที่สมาคมได้จัดการแสดงงานศิลปะครั้งสำคัญขึ้นนี้ เป็นการรวมจิตใจสร้างสรรค์งานศิลปะอันมีคุณค่า จัดแสดงเพื่อเทิดทูน ถวายพระเกียรติแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว องค์เอกอัครศิลปิน องค์เอกอุภัมภก ศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ ในวโรกาสมิ่งมงคลที่ทรงเจริญพระชนมายุครบ 72 พรรษาในปี 2542 นี้

ขอให้การแสดงศิลปะของสมาคมศิษย์เก่า “ศิลปศึกษา - ช่างศิลป์” ในครั้งนี้จงประสพผลดี สมความมุ่งหมายทุกประการ

12 พฤษภาคม 2542

เมืองน่าอยู่อาศัย

ไม่ใช่เมืองที่ทันสมัยลอกเลียนแบบชาตอื่นจริงหรือ?

นิคม มุสิกคามะ

เมื่อ ทางราชการกระทรวงวัฒนธรรมและกระทรวงศึกษาธิการ อนุญาตให้กรมศิลปากรจัดตั้งโรงเรียนศิลปศึกษา (เตรียมมหาวิทยาลัยศิลปากร) แล้วพัฒนามาเป็นวิทยาลัยช่างศิลป์ในเวลาต่อมานั้นอยู่ที่เหตุผลสำคัญคือ การผลิตนายช่างประณีตศิลป์ (Artisan) เพื่อช่วยกันรักษางานช่างสิบหมู่ สาขาต่างๆ มิให้สูญหายไปตามกระแสตะวันตกนิยม หรือศิลปะร่วมสมัยที่ รุมล้อมประเทศไทยในขณะนั้น

จุดมุ่งหมายในการพัฒนาการศึกษาในระยะนั้น มีเจตน์จำนงหลักอยู่

3 ประการ คือ

1. **ผลิตกำลังคนด้านโบราณคดี**

เบื้องต้น ด้านวิชาการเพื่อรองรับการอนุรักษ์ มรดกทางวัฒนธรรมของเมือง เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ

2. **ผลิตช่างสิบหมู่** เพื่อรองรับงานช่าง สาขาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมไทย

3. **ผลิตช่างประติมากรรม จิตรกรรม** ร่วมสมัย เพื่อรองรับการตกแต่งเมืองร่วมสมัย เช่น งานมันชนศิลป์ เป็นต้น

ทั้งนี้เพราะกระแสนิยมตะวันตก การบูชาชาวยุโรปกำลังมีอิทธิพล ค่อนข้างรุนแรงในระบบการพัฒนาในประเทศไทย โดยเฉพาะในวงราชการนั้น มีผู้เชี่ยวชาญชาวตะวันตกเดินทางเข้าออกตามหน่วยราชการเป็นจำนวนมาก ทั้งๆ ที่ชาวตะวันตกบางคนไม่มีประสบการณ์เท่าที่ควร เพียงแต่ออกคำสั่งด้วย ภาษาอังกฤษเท่านั้น คนไทยเราอาจจะยอมรับเอาดีดๆ ว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญที่ เชื่อถือได้

ความกังวลของกรมศิลปากรต่อภาพลักษณ์เมือง

กรมศิลปากรมีความห่วงใยในภาพลักษณ์ของเมือง ซึ่งแสดงรูปแบบ อาคารสถานที่ค่อนข้างจะเป็นตะวันตก มีแม่น้ำลำคลองอยู่มากมาย ภาพบ้านเรือนแพ เรือไม้ หลังคาทรงจั่วสามเหลี่ยม ฝากระดาน ฯลฯ ภาพวัฒนธรรมเช่นนั้นจะสูญหายไป ภาพลักษณ์ของเมืองกรุงเทพและ เมืองสำคัญขาดจิตวิญญาณ จึงพยายามเปิดสอนวิชาช่างศิลป์ไทยให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้นด้วยคาดหวังไว้ว่าภาพเมืองเขตนิสตะวันตกที่มีแม่น้ำ

ลำคลองมากมายตัดกันไปมาจะเหลือให้เห็นไว้บ้าง แต่กรมศิลปากรก็ทำไม่สำเร็จ จึงต้องปล่อยให้คลอง เหล่านั้นถูกทำลายไปเป็นจำนวนมาก

เมืองน่าอยู่อาศัย ไม่ใช่เมืองที่ลอกจากรูปแบบ ตึกกรมบ้านช่องมาจากประเทศอื่น การลอกเลียนแบบ เขามาใช้ เช่น ตึกแถว อาคารแฝด หรือหอสูงเสียดฟ้า ต่อไปนี้คือภาพที่แสดงคุณภาพและมาตรฐานเมืองน่าอยู่ อาศัยที่ควรจะเป็นแนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนา เมือง คือ แม้จะดูภาพลักษณ์สวยงาม แต่นั่นเป็นเพียง งานศิลปะก๊อปปี้ไร้สาระเป็นงานศิลปะชั้นต่ำเท่านั้น เพราะอาคารเหล่านั้นแสดงการเป็นเพียงทาสทางศิลปะที่ถูกมอมเมาให้หลงใหลในศิลปวัฒนธรรมคนอื่นเท่านั้น

เมืองน่าอยู่ควรให้ปรากฏได้อย่างไร

เมืองน่าอยู่อาศัยควรมีคุณสมบัติอย่างไร

คุณภาพมาตรฐานและดัชนีชี้วัด

“เมืองที่น่าอยู่อาศัย”

คุณภาพเมืองที่น่าอยู่อาศัย

เมือง คือ ที่อยู่อาศัยของเผ่าชนหลายวัฒนธรรม ที่รวมตัวภายใต้กฎหมาย กฎระเบียบ และข้อบังคับ ขนบธรรมเนียมประเพณี แต่มีความหลากหลายทาง ประวัติศาสตร์ ประเพณี ศิลปะ และวิถีชีวิตมีปัจจัยเอื้ออำนวยทำให้คนที่อาศัยอยู่อย่างสุขกายสบายใจ หรืออยู่ เย็นเป็นสุข มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป

องค์ประกอบมาตรฐานชี้วัดคุณภาพ

“เมืองที่น่าอยู่อาศัย”

องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยพื้นฐานทางกายภาพของเมือง

มาตรฐาน 1 เมืองที่มีชื่อเสียงทางประวัติศาสตร์ และรักษาหลักฐานทางประวัติศาสตร์ไว้ชัดเจนมั่นคง

มาตรฐาน 2 มีการพัฒนากายภาพของบ้านเมือง เช่น สาธารณูปการ สาธารณูปโภคครบครัน (ถนน น้ำ ไฟฟ้า) ไม่มีสิ่งรบกวน รกตา รำคาญใจ

มาตรฐาน 3 อาคารบ้านเรือนที่อยู่อาศัยเป็นระเบียบ มีเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมเป็นของตนเองร่มรื่นด้วยร่มไม้มีสวนสาธารณะ

มาตรฐาน 4 มีการจัดเขต (Zoning) เมืองเป็นระบบ แยกพื้นที่อยู่อาศัย ตลาด ศูนย์การค้า ส่วนราชการ ฯลฯ อย่างเป็นระบบ

มาตรฐาน 5 มีการจัดสัดส่วนสัมพันธ์กันระหว่าง พื้นที่ใช้สอยและพื้นที่พักผ่อน

มาตรฐาน 6 มีสถานศึกษา สถาบันทางศาสนา สนาม กีฬาและนันทนาการ ฯลฯ ตามลำดับ

องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการพัฒนาเมือง

มาตรฐาน 7 การเดินทางมีการขนส่งเพียงพอ เหมาะสมกับการเดินทางประจำวัน และสืบทอดเอกลักษณ์ของเมือง เช่น ทางบก ทางน้ำ และทางเท้า (เดิน)

มาตรฐาน 8 ประชาชนได้รับการศึกษาดีมีคุณสมบัติ 4 ประการ คือ สุขภาพ ทักษะ สติปัญญา และจิตใจดี

มาตรฐาน 9 ค่าครองชีพไม่สูงเกินไป ประชาชนมี รายได้เพียงพอต่อการดำรงชีวิตทำให้ คุณภาพชีวิตดี

มาตรฐาน 10 มีการบริการของรัฐที่ดี ยุติธรรม และ ปลอดภัย

มาตรฐาน 11 คนมีวินัย รักษาระเบียบ ประพฤติ ปฏิบัติตามกฎหมาย และมีบทลงโทษ ตามกระบวนการยุติธรรมอย่างทั่วถึง

- มาตรฐาน 12 ไม่มีแหล่งอบายมุข 6 ทั้งปลอดจากยาเสพติดทุกชนิด
- มาตรฐาน 13 ผู้บริหารบ้านเมืองเป็นที่น่าเชื่อถือ ศรัทธาและเป็นศรีสง่าของเมือง
- มาตรฐาน 14 มีการดูแลคนชรา ผู้ด้อยโอกาส สตรี และเด็ก

องค์ประกอบที่ 3 คุณค่าและประวัติศาสตร์ของเมือง

- มาตรฐาน 15 คนมีความสุขกาย สบายใจ ยิ้มแย้มแจ่มใส อายุยืน
- มาตรฐาน 16 ครอบครัวมีความสุข มั่นคง ปลอดภัย
- มาตรฐาน 17 ชุมชนคนรักถิ่นฐานและสภาพแวดล้อม ไม่อพยพไปอาศัยแหล่งอื่น
- มาตรฐาน 18 ภาพพจน์ดีชาวโลกให้การยกย่องว่าเป็นเมืองที่น่าอยู่

ไตรกำหนดคุณภาพมาตรฐาน

คุณภาพมาตรฐานและดัชนีชี้วัดก็ไม่ใช่สูตรสำเร็จของคนใดคนหนึ่งหรือประเทศใดประเทศหนึ่งที่สามาถใช้เป็นสินค้านำเข้าหรือส่งออก หากแต่แต่ละประเทศจะต้องคำนึงถึงพัฒนาการทางสังคม ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีของตนเอง หรือแหล่งวัฒนธรรมของประเทศนั้นๆ ด้วย

คุณภาพมาตรฐานไม่ใช่สูตรตายตัว แต่ได้พัฒนาเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อมทางสังคม และสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของแต่ละประเทศ นับแต่โลกได้ประกาศคุณภาพมาตรฐานมรดกวัฒนธรรมครั้งแรกได้มีการพัฒนาแนวคิดกันหลายครั้งสืบต่อมาจนกระทั่งบัดนี้ ในประวัติศาสตร์ของการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานได้แบ่งยุคสมัยตามลำดับดังต่อไปนี้

1. คุณภาพมาตรฐานแบบศักดินานิยม

คุณภาพ คือ การใช้ความรู้สึกของข้าหลวงผู้ตรวจราชการที่ถือตราราชสีห์ หรือคชสีห์ ได้รับพระบรมราชานุญาตให้เดินทางประเมิณผลผู้รั้งเมือง ครองเมือง ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้

1. เครื่องมือในการตรวจ ไม่มีเอกสารประกาศ คุณภาพมาตรฐานไว้เด่นชัด ผู้ตรวจราชการซึ่งถือว่าเป็นผู้ทรงคุณวุฒิได้ใช้ประสบการณ์ตามความถนัดและประสบการณ์ของผู้ตรวจราชการนั้นๆ เป็นเกณฑ์การกำหนดมาตรฐาน
2. เจ้าเมือง ผู้ปฏิบัติกร ต้องคอยชี้แจงในจุดที่ผู้ตรวจราชการสนใจและปรับปรุงงานไปตามคำแนะนำของผู้ตรวจราชการ ซึ่งไม่ได้เขียนเป็นเอกสารแน่นอน เพราะผู้ตรวจราชการ หรือผู้ทรงคุณวุฒิยึดแนวคิดประสบการณ์ของตนเองเป็นหลัก
3. ผู้ตรวจราชการมักจะปฏิบัติงานแบบอำนาจนิยม ผู้ตรวจราชการ หรือผู้ทรงคุณวุฒิ ถือตนว่ามีอำนาจใกล้ชิดผู้กำหนดนโยบาย จึงมักแสวงหาผลประโยชน์

ในรูปแบบต่างๆ ในรูปแบบการเปลี่ยนแปลงกับการจัดทำรายงาน

Rama IX Art Museum Foundation

2. คุณภาพมาตรฐานแบบทุนนิยม

คุณภาพ คือเกณฑ์มาตรฐานกลางที่

กำหนดขึ้น โดยคิดจากราคาทุนและผลกำไร มีผู้ตรวจการหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับมอบหมายจากผู้มีอำนาจให้เป็นผู้ดำเนินการตรวจประเมินผลตามเอกสารบอกปริมาณงาน เช่น การก่อสร้างถนนได้กำหนดความยาว ความกว้างและข้อกำหนดต่างๆ หรือการก่อสร้างอาคารบ้านเรือนอาศัยจะมีรูปแบบข้อกำหนด ฯลฯ ยึดปริมาณเป็นหลัก ไม่คำนึงถึงผลกระทบในขั้นสุดท้าย คือ ประสิทธิภาพและประสิทธิผล

เครื่องมือในการตรวจ

1. รูปแบบรายการและข้อกำหนดที่ทางราชการหรือองค์กร บริษัท ฯลฯ จัดทำขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษร
2. ปริมาณงานที่ทางราชการ กำหนดในแผนปฏิบัติ การคิดเป็นร้อยละของการดำเนินงาน
3. ผู้ตรวจราชการหรือผู้ทรงคุณวุฒิไม่มีเครื่องมือในการประเมินคุณภาพ มักจะใช้การประเมินในภาพรวมจากสายตา

3. คุณภาพมาตรฐานแบบประชาธิปไตย

คุณภาพ คือ ข้อตกลงร่วมกันของบุคคลในองค์กรตามเกณฑ์ที่นานาประเทศกำหนด หรือเกณฑ์ที่ท้องถิ่นจัดทำขึ้น แต่ต้องมีการประกาศที่ชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร การตรวจคุณภาพ หรือประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงาน ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ

- ผลสัมฤทธิ์ในเชิงปริมาณว่าบรรลุเป้าหมายหรือไม่ จำนวนที่เปอร์เซ็นต์
- ผลสัมฤทธิ์ในกระบวนการว่าถูกต้องเป็นไปตามขั้นตอนมากน้อยเพียงใด

ผลสัมฤทธิ์ในด้านเทคนิคเป็นไปตามข้อกำหนดที่ได้ประกาศหรือเขียนควบคุมไว้

- ผลสัมฤทธิ์ผลกระทบต่อประชาชนคือประสิทธิภาพและประสิทธิผล

เครื่องมือในการตรวจ

1. การตรวจราชการดังกล่าวนี้จะต้องมีการประกาศคุณภาพ มาตรฐาน ดัชนีชี้วัดที่เป็นระบบ นับตั้งแต่ตัวป้อนกระบวนการ และผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงานที่พึงปรารถนา คือ ประสิทธิภาพและประสิทธิผลซึ่งหน่วยงานที่มีอำนาจ จะต้องประกาศคุณภาพเป็นลายลักษณ์อักษร
2. มีมาตรฐานและตัวชี้วัดแต่ละขั้นตอน ที่ครอบคลุมสาระ นับตั้งแต่ตัวป้อนกระบวนการผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงาน โดยเน้นประเด็นสำคัญที่สุด คือ ความพึงพอใจของประชาชนผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรม
3. มีการสร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูลเชิงวิเคราะห์ตามระบบการวิจัย ฯลฯ เป็นเครื่องมือในการประเมินคุณภาพ

“คุณภาพวัฒนธรรม” คือ ลักษณะของรูปแบบวิถีชีวิตที่ดีที่ทำให้ประชาชนเกิดความสุข สบายใจ มีความประทับใจและภาคภูมิใจ

ฉะนั้น คุณภาพจึงไม่ใช่แนวคิดของคนใดคนหนึ่งที่ใช้ตัดสินตนเองเป็นมาตรฐาน แต่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องของคนทุกระดับ ร่วมกันคิดและตกลงเป็นหลักการแนชัด มีมาตรฐานและเครื่องชี้วัดที่ชัดเจน ส่งผลให้เกิดความสุขกาย สบายใจ ซึ่งคุณภาพจะพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพการเปลี่ยนแปลงของกาลเวลา พัฒนาการศึกษา เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

คุณภาพมาตรฐานพัฒนาไปตามสภาพกาลเวลา

วัฒนธรรมของคนทุกเผ่าพันธุ์ไม่เคยหยุดนิ่งอยู่กับที่แต่มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติกับกาลเวลาและอิทธิพลจากภายนอก แต่คงรักษาเอกลักษณ์เฉพาะของตนเองไว้ได้

ฉะนั้น วัฒนธรรมใดหยุดนิ่งอยู่กับที่ ในขณะที่สังคม สิ่งแวดล้อม และโลกเคลื่อนตัวไป วัฒนธรรมนั้นต้องตายลง

การพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงคุณภาพมาตรฐานวัฒนธรรมของคนแต่ละเผ่า

คุณภาพมาตรฐานและดัชนี ควรปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทุกๆ ๕ ปี ตามแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

โลกกว้างทางศิลปะ:

ธงชัย รักปทุม

ปัจจุบันนี้เราคงได้ยินคำว่า “โลกกว้าง.....” กันอยู่บ่อยๆ เช่น โลกกว้างทางการศึกษา.....โลกกว้างทางเทคโนโลยี.....โลกกว้างทางธุรกิจ..... ฯลฯ เป็นต้น แต่เรายังไม่เคยเห็นใครพูดถึง “โลกกว้างทางศิลปะ” กันเลย ที่จริงแล้วในศิลปะนี่เป็นโลกกว้างมานานแล้ว โดยการที่มีการจัดแสดง ศิลปกรรมระหว่างชาติครั้งสำคัญๆ บ่อยๆ เช่น การจัดแสดงศิลปกรรม ระหว่างชาติที่เมืองเซาเปาโล ประเทศบราซิล การจัดแสดงศิลปกรรม ระหว่างชาติเปียนนาเล่ ที่เมืองเวนิส ประเทศอิตาลี การจัดแสดงศิลปกรรมระหว่างชาติในกลุ่มประเทศ สมาชิกอาเซียน การจัดแสดงศิลปกรรมระหว่างชาติ ในกรุงโซล ประเทศเกาหลี..... ญี่ปุ่น..... ออสเตรเลีย ฯลฯ การจัดแสดงศิลปกรรมดังกล่าวนี้จะมีศิลปิน ทั่วทุกมุมโลกส่งผลงานไปร่วมแสดง ทำให้เห็นถึงความก้าวหน้า การพัฒนา และมาตรฐานคุณภาพ ของผลงานศิลปะในแต่ละประเทศได้เป็นอย่างดี ซึ่งนับเป็นการเปิดโลกกว้างให้กับศิลปินผู้สร้างงาน ศิลปะได้แสดงสมรรถนะความสามารถของตนเอง

และเปิดโอกาสให้แต่ละประเทศได้เปิดกว้างให้ชาวโลกได้รู้ได้เห็นถึงความ ศิวิไลซ์ให้เป็นที่ปรากฏ นอกจากนี้ยังมีส่วนสำคัญในการส่งเสริม และพัฒนา ความซาบซึ้ง และรู้คุณค่าในสุนทรียรสของศิลปกรรม ตลอดจนส่งเสริมการ ศึกษาในด้านศิลปะให้แก่ประชากรใน “โลกกว้าง” ได้อีกด้วย

ในโลกนี้เขาถือกันว่า หรือวัดกันว่า ประเทศใดจะมีความเจริญก้าวหน้า เพียงใดแค่นั้นนั้น เขาวัดกันที่การแสดงออกทาง “ศิลปะ” เพราะด้วยศิลปะ นั้นจะเป็นเงาสะท้อนหรือกระจกส่องให้เห็นหน้าค่าตาของหน้าตา ภูมิปัญญา และศักดิ์ศรีของประเทศที่จะเป็นสิ่งบ่งบอกว่าแต่ละประเทศนั้นมีความเป็น ประเทศที่เจริญแล้ว เช่น นานาอารยประเทศทั้งหลาย หรือกำลังเป็นประเทศ กำลังพัฒนา หรือเป็นประเทศไม่มีการพัฒนาเลย ซึ่งมันก็เป็นไปตามกรรมของ แต่ประเทศนั้น ถ้าประเทศไหนมันปกครองดี มีนักการเมืองดี ก็เกิดกรรมดี ก็จะมีผลดีให้แก่ประเทศตามไปด้วย แต่ถ้าเกิดประเทศใดได้นักการเมืองเลว นักปกครองก็ปานนั้น วิสัยทัศน์ โลกทัศน์ไม่กว้างไกลก็เป็นกรรมไม่ดีของ

ประเทศนั้นๆ ตามกันไป เมื่อข้อเท็จจริงเป็นเช่นนี้ บ้านเรา.....เมืองเรา.....ประเทศเรา..... ผู้คนที่อยู่ในแวดวง ศิลปะต้องออกมาช่วยกันแล้ว..... จะปล่อยให้มันเป็นไปตาม กรรมอีกต่อไปไม่ได้แล้ว พวกเราต้องเป็นผู้ชี้แนะสังคม... เป็นผู้ชี้แนะให้นักการเมือง นักการปกครองได้ตระหนัก ได้ เข้าใจถึงความสำคัญของศิลปะต่อบทบาทการนำประเทศ หรือการสร้างชาติ ให้เป็นเกียรติเป็นศรี เป็นที่ยอมรับของ สังคมโลก.....ในโลกกว้าง..... กันเสียที

ดังนั้นสมาคมศิษย์เก่าศิลปศึกษา - ช่างศิลป์ ซึ่งเป็นสมาคมของผู้ที่ได้ศึกษาเล่าเรียนมาทางศิลปะโดยตรง เป็นผู้ที่อยู่ในแวดวงศิลปะโดยเนื้อแท้ คงจะต้องออกมา เต็มใจเต็มตัว.....คงจะต้องออกมาเป็นแนวหน้า.....ใน การชี้นำ.....“บทบาทความสำคัญของศิลปะต่อการนำ ประเทศไปสู่การพัฒนา”..... กล่าวคือ การเป็นประเทศ ที่เจริญแล้ว นั่นคือ ผู้คนในบ้านเมืองมีความรู้ความเข้าใจ ศิลปะ มีใจรักและชื่นชมศิลปะ มีการศึกษาดีในด้านศิลปะ รู้เห็นสภาพพื้นฐานหรือรากเหง้าของศิลปะของชาติ ตระหนักและหวงแหนศิลปะมรดกของชาติ ส่งเสริมการ อนุรักษ์สงวนรักษาตลอดจนการสร้างสรรค์ และพัฒนา อย่างต่อเนื่องอย่างไรก็ตามการที่จะดำเนินการใดๆ ให้ได้มาซึ่งสิ่งดังกล่าวมานี้ คงไม่ใช่เรื่องธรรมดา ธรรมดา

อย่างแน่นอน ทุกคนคงรู้ ทุกคนคงเข้าใจ สุภาวจิต โบราณเคยกล่าวไว้ว่า..... “ยากเย็นเหมือนเข็นครกขึ้น ภูเขา” ฉะนั้นเราจึงประจักษ์ใจกันทั่วหน้าว่า ไม่ว่าจะ เป็นอดีตอันยาวไกล หรืออดีตอันใกล้ หรือปัจจุบัน หรือ อนาคตในเร็ววันนี้..... ประเทศของเราก็คงจะยัง..... เหมือนเดิม.....และจะเป็นเหมือนเดิมไปอีกนาน..... แต่เรา ต้องอยู่ด้วยความหวัง.....เราต้องอยู่ด้วยความใฝ่ฝัน.....

ในวันนี้.....ขอให้เราทุกคนจุดประกายไฟปรารถนา ของเราทุกดวง เพื่อน้อมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณอัน ยิ่งใหญ่ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ที่มีต่อวงการ ศิลปะของชาติ และพร้อมกันน้อมเกล้าน้อมกระหม่อม ถวายความจงรักภักดีต่อพระองค์ เนื่องในปี่มหามงคล เฉลิมพระชนมพรรษา ครบ 6 รอบ ในปีพุทธศักราช 2542 นี้ จัดนิทรรศการศิลปกรรมเฉลิมพระเกียรติพระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว..... เพื่อให้นิทรรศการศิลปะครั้งนี้ เป็นศูนย์รวมพลังใจ เป็นประกายไฟปรารถนาที่สว่างไสว ส่องทางไปสู่ความสำเร็จ.....ในโลกกว้างทางศิลปะอย่าง สว่างงาม

Rama IX Art Museum Foundation

การเมือง

“เจน จรรโลง” (ล้วน)

อันการเมืองเป็นเรื่องรัฐประศาสน์
เรื่องของชาติบ้านเมืองเป็นเรื่องใหญ่
ตลอดประ โยชนโสดยพลัดตนใคร
มุ่งหมายให้ปวงประชาหันหน้ามา

มิให้ทำเพื่อตนผลอัฐิพรพ
มิให้รักแต่เส้นเอ็นเกล้าอาชาน
มิให้เกลียดแ่งตำแหน่งงาน
มิให้การยกย่องอันเจื้อนงำ

นักการเมืองคือคนดีมีสติดี
ทั้งมีอดทนกายใจไม่ไผ่ต่ำ
ต้องโปร่งใสบริสุทธิ์ยุติธรรม
บาปไม่กล้าสักกลีบปลอตนลทิน

ยึดถือหลักธรรมประจำมี
สติปัญญาไม่หลงสุริ
เสียสละ กายใจให้แผ่นดิน
ไม่โกงกินเบียดบังขโมยเงินของรัฐ

การเมืองการเมือง
บริหารปกครองต้องเคร่งครัด
ขมอยู่เต็มสุขาทุกแห่งอัน
แก่เงาทุกหล้าปัญหาประดามี

หมายประ เภืองขจรชาติศรีกันตรัย
เร่งขจัดพินภัยไร้ราติ (กาเล)
ด้วยหมั่นเคลือบใจใจได้ถ้วน
การเมืองดีมี นี่ได้ใจเสียสละ

Rama IX Art Museum Foundation

สาสน์จากเชิงดอย

ขอพระคุณเจ้าแห่งหลายให้เกียรติ
ขอเมตตาอุทิศร่วมงานสัณห์พิง
ขณะนี้อาตมาลาอัฐิคม
เพียรศึกษาจิตมนุษย์สู่จิตวิไล
ลาตยธรรมพหุของค่างระเนไว้
แต่ยังคับใจไม่ได้ทำใจเลย
เจตสิกเคยกระตือรือร้น
จึงทำแต่พ่ายไล่ไม่ทัน
ผมสุขบ้างทุกข์บ้างกลางไร่นา
ก็เหมือนเดินหนึ่งยังหมื่นกิโล
ไร้ไพร่พลเสาะล่าหาพญาน
ท่างริสธรรมาสร้างใหม่ไม่ไกลไกล
ติดกับห้วยละหานธารน้ำไหล
คือปิ่นทอแสงแม่แลด
ผมไม่มีของขลังอะไรฝาก
มีเพียงใจคิดถึงยังทั้งหญิงชาย
คิดถึงครุถึงศิษย์ถึงมิตรแท้
คิดถึงมิตรไมตรีที่สุจริต
ยังสั่งการเสรีทั่วแดน
ทำสิบปีกษัตริย์ไทย
ผมสู้ตั้งแต่ตั้งปลายครุครุครุ
ประชาภิบาลเท่าไรไร่นา
ขออุทิศพรชัยแก่ทั้งเฝ้าแก้ว
จงมีชัยในทุกเรื่องเรื่อเรา
คิดหวังสั่งใจได้สมหวัง
ขมขื่นยาก เลิกบาปตาบอดใจ
เชิญไปชมแมกไม้ไร้ไพร่า
ทั้งไม้ดอกไม้ผลินาถาเอง

อุทิศให้เจียงเจ้ามาคิดถึง
ยี่เอะหนึ่งถึงจิตตจิตใจเจ้า
มุ่งลบมลทินใจไม่สุจริต
แต่ไม่พบปัญหะ กระไรเลย
ฝึกทำใจไม่หวั่นไหวให้ดูเลย
สุติสละเสียแต่หาสาระพิน
คอยแต่ปรุงจิตใจให้ใจกว้าง
ความกระตือรือร้นเป็นหมื่นหมื่น
เรื่องรบกวนใจไม่มีอีกหมื่น
มิได้เพิ่มกิจกรรมทำอะไร
ตั้งอยู่ลึกทูลเกล้าเมตรเศษพอได้
ผลไม่งอกงามตามยุค
ใครเชิญไปนครหาพญาน
ไม่อุทิศจากใจไร่นา
ด้วยเจียงเจ้าความรู้คู่ศรัทธา
คิดไม่วางตัวตลบเคยกินนอน
ไม่ผันแปรรักยังฝังใจครั้งก่อน
คิดถึงตลบตลบศิษย์ยังตั้งใจ
ณัฐปวงศาภิบาลนครไทย
พดลสั่งไปว่าเอาเด็กเป็นครูเฝ้าแก้ว
ขี้เฒ่าไร่นาภาวการเวงทั้งปวง
ดูแบบอย่างเด็กชาติอันสุดซึ้ง
จงมีแต่ความสุขเกษมศรี
สวัสดิ์โดยตลอดตลอดพินภัย
อุปการะตั้งยี่เอะไร่นา
ทำการใจรักสมญาตั้งจิตปลง
แสนขมเจ้าจากใจไม่มีสละ
ขวนขวายเองอย่าไปไกลหมื่นเอ๋ย

ไร้ไพร่า อ.เวียงสา จ.น่าน
4 พฤษภาคม 2542

จากโรงเรียนช่างศิลป์ สู่พระมหากษัตริย์

พิษณุ ศุภ.

30 ปี ผ่านไปเหมือนโกหก

ที่จริง 30 กว่าปีเสียด้วยซ้ำ ที่ผมมุ่งทางเกษตรศาสตร์ สวมเสื้อขาวแขนสั้น หอบกระดาสลัดเดินเข้าออกประตูรั้ว โรงเรียนช่างศิลป์

ดูนานถึง 30 ปีแล้ว แต่มันช่างรวดเร็วเหลือเกิน

หากย้อนเวลากลับไป แล้วลองตั้งคำถามปัญญานี้กับผมว่า คุณอยาก
จะแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงอะไรหรือเปล่า

ผมคงจะต้องเรียนแบบนั่งยันยืนยัน
อยู่อย่างเดิมว่า ผมจะยังคงสอบเข้าเรียนกับ
โรงเรียนช่างศิลป์ (แม้ว่าจะเปลี่ยนเป็น
วิทยาลัยช่างศิลป์แล้วก็เถอะ) ขอเลือกเรียน
ศิลปะอย่างที่ไม่เปลี่ยนใจ และไม่มีวันเปลี่ยนใจ

เพราะจุดเริ่มต้นที่โรงเรียนช่างศิลป์
และการเรียนศิลปะให้ชีวิตกับผมทั้งชีวิต ลอง
คิดดูเล่นๆ ว่า หากผมไม่ได้เรียนศิลปะ ผมจะ
ทำอะไร (ได้) ผมนึกไม่ออกจริงๆ

ผมเป็นเด็กบ้านนอก แม้ว่าพ่อแม่
จะไม่ได้ทำนาแต่ก็รับราชการอยู่ต่างจังหวัด
มาโดยตลอด จะเรียกผมว่าเป็นเด็กบ้านนอก

บริสุทธิ์ ผมก็ไม่โกรธ

ตอนนั้นผมไม่รู้จักหรือคำว่า ศิลปะคืออะไร รู้ก็แต่ว่าชอบวาดเขียน
ชอบดนตรี และชอบหนังสือ ศิลปะทั้งสามอย่างนี้มันปนๆ อยู่ในตัวผม
มาจนถึงเดี๋ยวนี้มันก็ยังปนๆ กันอยู่

เด็กที่ชอบศิลปะสมัยก่อนโน้นไม่มีทางเลือกมากนัก ยิ่งอยู่บ้านนอก
ด้วยแล้ว เกือบจะไม่มีทางเลือกเลย

เรียนดนตรีโน้นไม่มีโรงเรียนดนตรีสยามกลการ หรือโรงเรียนดนตรี
ยามาฮ่าเช่นเดี๋ยวนี้ ไม่มีคณะดุริยางค์ ไม่มีคณะดนตรีในมหาวิทยาลัย รัก
จะเรียนดนตรีจริงๆ คงไม่แคล้วต้องไปชนเครื่องดนตรีตามวงดนตรีอาชีพที่
ตระเวนเปิดเพลงไปทั่วประเทศนั่นแหละ

ทางเลือกดนตรีจึงต้องปิดไป

ด้านการเขียนหนังสือ มีทางเดียวต้องไปเข้าเรียนคณะอักษรศาสตร์ ซึ่ง
ตอนนั้นก็มียุทธที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่เดียว เราก็ไม่ใช่นักมีสติปัญญา

ปรารถนาจะไปแข่งขันกับนักเรียนอันดับต้นๆ ของ
ประเทศได้

ทางเลือกด้านอักษรศาสตร์จึงต้องปิดไปอีก

เหลือทางเลือกอยู่ทางเดียว ที่ผมไม่ต้องเลือก แต่
เดินเข้าไปหาเลยคือเข้ามาเรียนวาดเขียน พี่ชายพามา
ฝากเพื่อนที่ศิลปากร ฝึกมือกันอยู่สักเดือนหนึ่งก็มาสอบ
เข้าโรงเรียนช่างศิลป์ โชคดีสอบได้ ไม่เช่นนั้นต้องกลับไป
เรียนวิทยาลัยครูที่บ้าน เพราะมีพ่อเป็นครู มีสิทธิพิเศษ
เข้าเรียนในโควตาบุตรครูได้

เงื่อนไขนี้ เป็นข้อตกลงระหว่างผมกับพ่อว่าหาก
ผมสอบเข้าช่างศิลป์ไม่ได้ ผมต้องกลับไปเรียนครู ห้าม
งอแงเป็นอันขาด

มานึกถึงตอนนั้นบุคคลที่ผมควรต้องคารวะ
ขอพระคุณที่สุดก็คือรุ่นพี่ที่ศิลปากรที่ตัวให้ผม ตั้งแต่
สอบเข้าได้ผมก็ไม่เคยพบพี่เข้าอีกเลยจนบัดนี้

ดูว่าจะเป็นคนน่ารักคนอย่างไรก็ไม่รู้

โรงเรียนช่างศิลป์ที่ผมเรียนในครั้งนั้นอยู่ที่กรุงเทพฯ
ไม่ได้อยู่บ้านนอกเช่นทุกวันนี้ จะอยู่ที่เชิงสะพาน
พระปิ่นเกล้าฯ ก็ไม่ได้ เพราะตอนนั้นยังไม่มีสะพาน
พระปิ่นเกล้าฯ

ต้องบอกว่าเด็กนักเรียนช่างศิลป์สมัยนั้นเป็น
เด็กวัง อยู่วังหน้า ริมคลองหลอด โรงเรียนเล็กถ้าไม่ไป
ชุมนุมกันที่อนุสาวรีย์ทหารอาสา ก็จะไปเล่นกระโดดน้ำ
ในคลองหลอดหน้าโรงเรียน ถ้าอาจารย์คนไหนไม่มาไล่เราก็
ไม่เลิกเล่น

ครับ สมัยนั้นเราเป็นผู้เป็นคนกันได้ก็เพราะมี
อาจารย์หลายๆ ท่านคอยกำหนัดเรื่องกฎเกณฑ์ นอกจาก
อาจารย์คนๆ เดียวๆ กลัวแล้วก็มี อาจารย์ประนอม-ดำ
(ผิวท่านคล้า) อาจารย์ประนอม-ขาว (ผิวท่านขาว) อาจารย์
สิริมา อาจารย์สัญญาชาติ

สำหรับเรื่องศิลปะแล้ว เรามีธงชัยอยู่ที่อาจารย์

ใหญ่ คือ ท่านอาจารย์สวัสดิ์ ดันติสุข ท่านเป็นศิลปิน
รุ่นเก๋าก๊ากที่ทุกคนให้ความเคารพวางไว้บนที่สูงที่สุด

เรามีอาจารย์หนุ่มหัวก้าวหน้า และเป็นตัวอย่างให้
แก่เด็กๆ เช่น อาจารย์พิชัย และอาจารย์อวบ ตกเย็นหลัง
เลิกเรียน พวกเราจะไปคลุกคลีพูดคุยฟังเพลงคลาสสิกที่
ห้องทำงานของท่าน

แล้วเรายังมีอาจารย์ที่มีดีกรีแก่กล้า ลังมาจาก
มหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นอาจารย์พิเศษ อย่างเช่น
อาจารย์อานวย (ล่วงลับไปแล้ว) และอาจารย์เอนก เวลา
อาจารย์เข้าสอนเราจะนั่งฟังเหมือนอย่างสาวกนั่งฟัง
ศาสดา

สรุปว่าอาจารย์ประนอม-ดำ (ผิวท่านคล้า) ไม่ได้
สอนวิชาวาดเขียนให้ผมอย่างเดียว แต่ได้สอนให้ผมได้
รู้จักความหมายของคำว่า “ศิลปะ” อีกด้วย การเรียนที่
ช่างศิลป์จึงเป็นจุดเริ่มต้นที่ผลักดันให้ผมและเพื่อน
หลายๆ คน ให้มีความมุ่งมั่นทะเยอทะยานที่จะก้าวเข้าสู่
อาณาจักรของศิลปะ ทำให้ผมได้รู้จักแยกแยะระหว่าง
การที่เป็นมนุษย์ธรรมดา กิน นอน สืบพันธุ์ กับการเป็น
มนุษย์ผู้สร้างสรรค์และฝากงานอมตะไว้กับโลก

ชีวิตต่อจากโรงเรียนช่างศิลป์สู่มหาวิทยาลัย
ศิลปากรนั้นผ่านประสบการณ์อีกมากมายกว่าที่จะ
เดินทางมาถึงวันนี้ ซึ่งผมต้องขอกระโดดข้ามจากจุด
เริ่มต้นที่ผมภาคภูมิใจมาถึงความสำเร็จที่ผมภาคภูมิใจ
เช่นกัน จากจุดเริ่มต้นที่มาสู่ความสำเร็จ ผมขอย้ำว่า
ทุกสิ่งทุกอย่างมาจากสิ่งที่เรียกว่า “ศิลปะ” ทั้งนั้น

ผมเข้ามารับหน้าที่ซึ่งผมภาคภูมิใจที่สุดในชีวิต
คือ การได้เข้ามาทำงานรับใช้ใต้เบื้องพระยุคลบาทใน
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช
มหาราช อยู่ในคณะทำงานเพื่อจัดทำหนังสือพระราช
นิพนธ์ “พระมหากษัตริย์” เมื่อปี พ.ศ. 2537

แม้ว่าจะไม่ได้อยู่ในตำแหน่งจิตรกรผู้เขียนภาพ

แต่ผมก็ได้ทำงานรับใช้ความรู้ทางศิลปะที่ได้ร่ำเรียนมา ในตำแหน่งผู้ประสานงานศิลปิน หรือหัวหน้าทีมช่างเขียนทั้ง 8 คน หรือถ้าจะเรียกกันให้ชัดๆ ก็คือในตำแหน่งเป็ ผู้รับผิดชอบตั้งแต่การจัดหาศิลปิน จัดประชุมวางแผน กำหนดปฏิทิน เข้าค่ายกักตัว เตรียมที่พัก และแม้แต่อาหารการกินก็ดูแลให้

รวมไปถึงเป็นผู้ระงับการทะเลาะวิวาทระหว่างศิลปินในขณะทำงาน (ถ้ามี)

มีคนถามผมอยู่บ่อยๆ ว่า ทำไมผมจึงไม่เป็นจิตรกร หนึ่งในแปดด้วยเล่า

ตอบกันให้ชัดๆ ไม่อ้อมค้อมว่า **หนึ่ง** ผมไม่ใช่จิตรกรที่มีความสามารถในการเขียนภาพแบบศิลปะไทยอะไรที่เราไม่ชำนาญก็ไม่ควรไปทำเข้า โดยเฉพาะกับงานที่ต้องถวายเป็นการรับใช้แด่องค์ประมุขสูงสุด **สอง** การรับหน้าที่ควบคุมดูแลและบริหารเป็นภาระที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ต้องรับผิดชอบให้งานสำคัญเสร็จลุล่วงไปได้ หากผมต้องพะกัพะวงทำหน้าที่ทั้งหัวหน้าทีมและเป็นจิตรกร เข้าทำนองต้องสวมหมวกสองใบ ทำหน้าที่สุดท้ายที่สุดก็จะทำให้การบริหารต้องบกพร่อง

เราเริ่มงานกันตั้งแต่ต้นปี 2537 โดยมี**คุณชูเกียรติ อุทกะพันธุ์** แห่งบริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน) เป็นเจ้าของโครงการ และเป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการโดยตรง

ผมได้ถวายรายงานถึงแนวทางการทำงาน หลักการ และรายชื่อศิลปินไม่ทรงขัดข้องในแนวทางที่ถวายเป็นพรพระกรุณาโปรดเกล้าฯ รายงานศิลปินทั้งหมดให้เป็นผู้ทำงานโดยไม่ตัดใครเลย

จิตรกรทั้ง 8 ท่าน มีทั้งปรมาจารย์ที่เป็นอาจารย์ของผม มีทั้งศิลปินรุ่นๆ เดียวกัน และมีทั้งศิลปินรุ่นลูกศิษย์ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความหลากหลายในแนวคิด และรูปแบบการแสดงออก จิตรกรทั้ง 8 มีดังนี้ คือ

ศาสตราจารย์ประยัด พงษ์ดำ อาจารย์พิชัย นิรันดร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปรีชา เกาทอง คุณเฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์ อาจารย์ปัญญา วิจินธนสาร คุณธีระวัฒน์ คณะนะระ คุณเนติกร ชินโย และคุณจินตนา เปี่ยมศิริ

และประติมากรผู้ปั้นเหรียญ “พระมหาชนก” อีก 1 ท่าน คือ อาจารย์นนทิวรรณ จันทนะฉะลิน รวมเป็น 9 คน

เราเริ่มต้นประชุมศิลปินเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 3 มิถุนายน พ.ศ. 2537 เชื้อเชิญท่านผู้รู้มาช่วยตีความบทพระราชนิพนธ์บทนี้กับชาดกเดิม มีอะไรที่แตกต่างกัน เราเริ่มเข้าค่ายหรือที่เรียกเป็นทางการว่า “ประชุมเชิงปฏิบัติการ” เพื่อให้ได้แบบร่างลายเส้นก่อน ศิลปินทุกท่านช่วยกันคิดช่วยกันร่าง ภายใต้ข้อตกลงที่ว่า “ไม่มีการจับจองที่จะเขียนภาพใดภาพหนึ่งโดยเฉพาะ ทุกคนช่วยกันร่าง ช่วยกันทำงานทุกภาพเป็นของทุกคน”

หลักการนี้ทำให้งานทุกชิ้นใน “พระมหาชนก” มีเอกภาพ

Rama IX Art Museum Foundation

2537 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้คณะทำงานเข้าเฝ้าเป็นครั้งแรก พระราชทานแนวพระราชดำริโดยละเอียด ทรงมีพระราชวินิจฉัย (ทรงวิจารณ์) งาน

แบบร่างที่ถวายเป็นพรพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้คณะทำงานเข้าเฝ้าเป็นครั้งแรก พระราชทานแนวพระราชดำริโดยละเอียด ทรงมีพระราชวินิจฉัย (ทรงวิจารณ์) งาน

การเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทในวันนั้น ใช้เวลากว่า 3 ชั่วโมง การที่ทรงใช้เวลามากมายขนาดนี้ทำให้ทุกคนตระหนักว่า งานครั้งนี้เป็นงานที่สำคัญยิ่งสำหรับพระองค์ เมื่อกลับออกมาทุกคนรู้สึกอึดอัดปริ่มปี่ติ พร้อมๆ กันนั้นก็รู้สึกประหลาดใจที่พระองค์ทรงไม่ได้อ่านพระกรุณาโปรดเกล้าฯ รับงานนี้

เมื่อได้กลับมาแก้ไขแบบร่างตามที่พระราชทานแนวพระราชวินิจฉัยและสั่งถวายทอดพระเนตรแล้ว จึงกลับมาเริ่มต้นทำแบบร่างเสียใหม่จนเป็นที่พอพระทัย

แล้วจึงได้เริ่มต้นเขียนภาพจริง

เวลาที่ใช้ในการทำภาพร่างลายเส้นและภาพร่างสี 1 ปี 6 เดือน

และใช้เวลาในการเขียนภาพจริงอีก 6 เดือน

แต่เมื่อเสด็จฯ ลงศาลาดุสิตดาลัย เพื่อพระราชทานให้ศิลปินและสื่อมวลชนเข้าเฝ้าในวันที่ 28 มีนาคม 2539 เสด็จพระราชดำเนินพร้อมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีทอดพระเนตรผลงานภาพเขียนที่พวกเราเข้าใจว่าเสร็จสมบูรณ์แล้ว

มีพระราชดำรัสที่ทำให้พวกเราปลาบปลื้มกันมากว่า

“เป็นหนังสือที่รักยิ่งของข้าพเจ้า”

แต่ก็มีสิ่งหนึ่งที่ทำให้พวกเราสลดลง คือ พระราชทานแนวทางการทำงานเพิ่มเติมว่า “งานพระมหาชนกนี้เป็นเรื่องของความเพียร ดังนั้นยังมีเรื่องที่เราจะต้องทำความเพียรกันอีกต่อไป งานนี้ยังไม่เสร็จ ยังมีสิ่งที่จะต้องแก้ไขกันต่อไปอีก”

ทรงหยิบกระดาดษไนต์และพระราชทานประเด็นที่ทรงอยากให้เราแก้ไขอีกมากมาย ดังนั้นงานเขียนของภาพศิลปินจึงยังไม่เสร็จสิ้น ต้องแก้ไขต่อไปอีกกว่า 2 เดือนจึงได้เสร็จ

แต่เมื่องานเขียนภาพเสร็จ งานของผมยังไม่เสร็จ ผมยังต้องประสานงานกับอาจารย์นนทิวรรณเพื่อออกแบบเหรียญพระมหาชนก ผมยังต้องทำงานออกแบบรูปเล่มหนังสือ โดยร่วมงานกับฝ่ายคอมพิวเตอร์ของบริษัทอมรินทร์ฯ ออกแบบหีบห่อ และต่อไปก็เป็นงานอันยากยิ่งของฝ่ายโรงพิมพ์ที่จะต้องจัดพิมพ์ภาพเขียนของศิลปินให้มีคุณภาพทัดเทียมกับต้นฉบับให้ได้

พระราชนิพนธ์เรื่อง “พระมหาชนก” ชุดแรกจัดพิมพ์แล้วเสร็จทันเพื่อเฉลิมฉลองพระราชพิธีกาญจนาภิเษก ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2539

งานจัดทำหนังสือพระราชนิพนธ์ “พระมหาชนก” เป็นงานแห่งความเพียรโดยแท้ ตามสาระแห่งพระชาดกที่พระราชนิพนธ์ดังที่ได้เล่ามา งานแห่งความเพียรนี้ไม่ได้ตกอยู่กับพวกเราในฐานะผู้อยู่ใต้เบื้องพระยุคลบาทเท่านั้น แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นแบบอย่างแห่งความเพียรอย่างแท้จริง

นับตั้งแต่ทรงเริ่มต้นเรื่องพระมหาชนกในพระไตร

ปิฎก หลังจากที่ได้เสด็จพระราชดำเนินสดับพระธรรมเทศนาของสมเด็จพระมหาธีรวงศ์ วัดราชผาติการาม เมื่อปี 2520 ทรงใช้เวลา 11 ปี ในงานพระราชนิพนธ์และแก้ไขดัดแปลง รวมทั้งทรงแปลเป็นภาษาอังกฤษ

ทรงหาคณะศิลปินอยู่จนได้เริ่มต้นเป็นรูปเป็นร่างที่เริ่มทำงานเขียนในปีพ.ศ. 2537 ทรงวิจารณ์แก้ไขภาพเขียนอย่างชนิดที่เรียกว่าทรงเป็นแม่กองทำงานด้วยพระองค์เอง ทรงแก้ไขงานออกแบบรูปเล่มทุกหน้า ทรงเลือกแบบตัวอักษรเอง

งานพระราชนิพนธ์ “พระมหาชนก” จึงไม่เพียงแต่เป็นงานที่ทรงพระนิพนธ์ หากแต่เป็นหนังสือประจำพระองค์ที่ทรงทำด้วยความเพียรอย่างยิ่งทุกชั้นทุกตอน และทุกหน้าของหนังสือ

เป็นหนังสือแห่งยุค เป็นหนังสือของประเทศ และเป็นหนังสือเล่มเดียวในโลกที่พระมหากษัตริย์ทรงสร้าง

ผมได้เล่าถึงความภาคภูมิใจที่มีโอกาสเล่าเรียนในโรงเรียนศิลปะ โรงเรียนแห่งแรกในชีวิตของผม และความภาคภูมิใจที่ได้มีส่วนทำงานรับใช้ใต้เบื้องพระยุคลบาท หากดูช่วงเวลาจากจุดเริ่มที่ห่างกันกว่า 30 ปี จนดูเหมือนจะปะติดปะต่อกันไม่ได้

แต่หากว่าผมไม่ได้เข้าเรียนศิลปะที่โรงเรียนช่างศิลป์ เชื่อว่าวิถีชีวิตของผมคงไม่มีโอกาสได้ทำงานรับใช้ใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาทมหาราชพระองค์นี้เป็นแน่